

feladatot is: a szereplő rablóbanda vitatkozása komikus, anélkül, hogy társadalombíráló jellege csökkent volna. Általában sikerült a jellemekek és a helyzetek kettősségéből eredő komikumot is játékszerűen kiaknázni, a második felvonást azonban mozgalmasabbá, színesebbé, a vitatkozást szenvedélyesebbé kellett volna tenni.

A Shaw ábrázolta alakok gazdag sokszínűsége változatos feladatok elé állította az együttes tagjait. Tanner azzal lesz komikussá, hogy állandóan menekül a házasság és Anna elől, de mindhiába. Anna változatos eszközökkel, mint a pók szövi hálóját Tanner körül, Mendoza rablóvezér léteire érzélgős Courts-Mahler-figuraként ostoba szerelmes verseket fuvolázik lágyan az éjszakába. Az ifjú Malone az angol úri világ erkölcseseinek heves bajnoka, aki ezeknek a képmutató erkölcsöknek a vakbuzgó-védelmében teszi magát nevetségessé. — Ramsden nagyképű pózoló, aki haladónak vallja magát, de maradi kispolgár: erénycsósznek játssza meg magát, holott maga nem erényes. Az öreg Malone majd fölényes, majd megalázkodó alakjában a rangkørságot állítja pellengérré az író. A jellemekek és a helyzetek állandó kontrasztja a humornak, a derűnek, az iróniának és a komikumnak szinte kiapadhatatlan forrásává lesz a darabban. A színészek és a rendező általában jól megértették és kiaknázták ezt. *Jászai László* Octavius szerepében hangjával, tekintetével, arcjá-tékával kitűnően alakította a naiv, idealista, gyöngéd szívű, lovagias, érzelmes jófiút, akinek alakja a Tannert alakító *Bozóky* István erősen intellektuális, gúnyos és csúfondáros játékkával szemben lett igazán nevetségessé. Anna szerepéből *Barta* Mária-nak különösen az életerőt sikerült kifejezésre juttatnia; a mindig szerepet játszó — ha kell, hazudó, ha kell, hízelgő, intrikus és őszinte — nő alakja azonban Shaw-nál sokszínűbb és gazdagabb, mint ahogy azt *Barta* alakításában láthattuk. Tanner John szerepe követeli meg a legnagyobb fokú beszédművészetet. *Bozóky* István rendelkezik ezzel a képességgel, a pokoljelenetben azonban már ő sem győzi lendülettel az iramot; a figura humorérzékét, intellektuális beállítottságát, szemtelenségét sikeresen ábrázolta, fiatalágának, nyugtalan ingerlékenységének bemutatásával azonban néha adós maradt.

Talán a feladat nagysága ellenére is alkalmat lehetett volna itt adni egy fiatal színésznek arra, hogy legalább másodszerreposztásban kipróbálja erejét és tehetségét. *Kovács* János Henry Straker szerepében hitelesen viszi színre azt a figurát, akit az író megírt: az öntudatos munkást, aki azonban családi előítéletek rabja. *Mendoza*, az érzelmes rablóvezér túlzásokra csábító figuráját *Kátay* *Endre* mértéktartó eszközökkel sokoldalúan, színesen vitte színre; durva és érzélgős, alázatos pincér és gögős rablóvezér egy személyben. *Katona* *András*, az idősebb *Hector Malone*, és *Ács* *László*, a fiatal *Hector* szerepében fellépésük első perceiben még nem nyújtották az alak teljes és hiteles figuráját, nagy összeveszési jelenetüket azonban az előadás egyik legsikerültebb mozzanatává avatták. *Zádori* *István*, *Szegedi* *Molnár Géza*, *Gémesi* *Imre*, *ifj. Kömives* *Sándor*, *Décsy* *Györgyi* és *Bányász* *Ilona* jól illeszkedtek bele az együttes munkájába. Violet szerepét eredetileg *Falvay Klárinak* kellett volna játszani, *Bókay* *Mária* szereplése félig-meddig beugrásnak számít. Ezt figyelembe véve aránylag jól megoldotta feladatát, de a figura határozottságát, keménységét, helyenként szinte céltudatos könyörtelenségét, fölényes gögjét inkább csak külsőséges eszközökkel ábrázolta.

Szekely *László* díszletei, *Kemenes* *Fanny* m. v. jelmezei jól szolgálták a kor légkörének megteremtését.

Mindent egybevetve: a szegedi színházi évadnak örvendetes eseménye a Tanner John házasságának bemutatása.

KÁLMÁN LÁSZLÓ

FIATAL MŰVÉSZEK

PATAY LÁSZLÓ

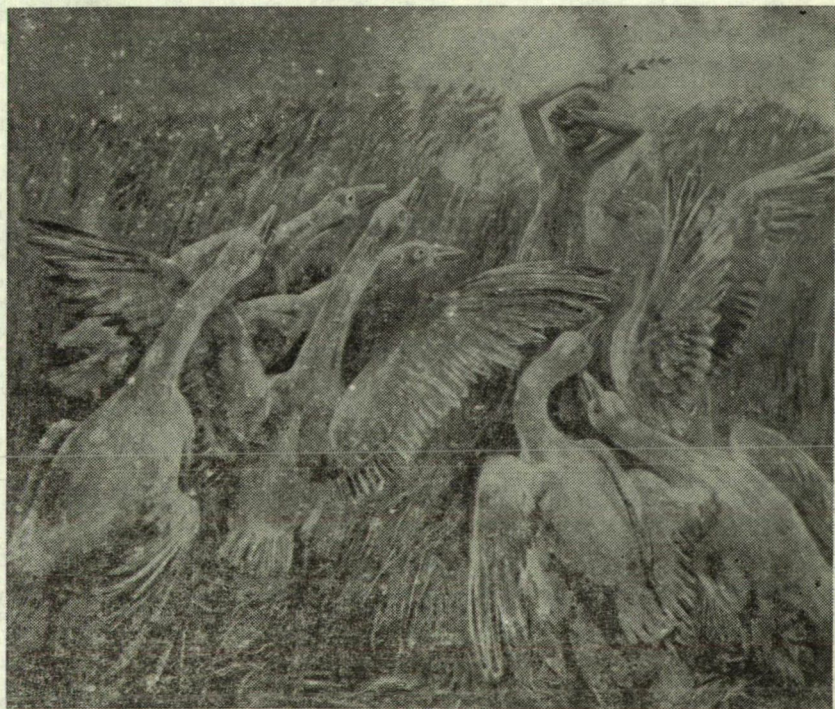
Harminchárom éves, a Képzőművészeti Főiskolán 1956-ban szerezte meg diplomáját, de az Ernst Múzeumban most megrendezett kiállítása már változatos, több-rétegű életművet mutatott be. Korai munkái mesterének, Szőnyi Istvánnak a hatását tükrözik, bár ezekben is kiütözik egyéni látásmódja: a dolgok kevéssé nyilvánvaló tulajdonságai iránti érdeklődése. 1962 közbenső állomás, bár a sajátos tartalom ekkorra kialakította a sajátos formanyelvet. Az 1963–65. évi képek a teljes érés termékei: a kifejezés árnyalt, differenciált, csiszolt.

Mit vallanak Patay képei saját magáról és a világról? Arról a csodálkozásról beszélnek, amelyet a dolgok különös aspektusai keltenek, arról a feszültségről, amelyet a dolgok körültapintásának, tapasztalásának izgalma kelt, arról az erőfeszítésről, amelyet a dolgok és az élet, az idézőjelbe tett élet, az emberi sorsproblémák birtokbavétele követel. A dolgok, az emberek és tárgyak sajátos, belső látás diktálta arányokban és viszonylatokban jelennek meg a képeken: parányi birkózó emberpár óriásira nő, fenyegető méretű sziklafal előtt; a palánk, amelyre az idős asszony könyököl, repedéseivel és rajzolataival saját független életére hívja fel a figyelmet és ugyanakkor értelmezi az emberi lény életét is. Az arcképeken a leghalványabb vonások is felerősödnek, s a részletezésből születő összegezés fokozza, megsokszorozza az ábrázolt egyéniségéből eredő sugallatokat.

Patay boncolja, ízekre szedi a jelenségeket, hogy megismerje, ambivalens, többszörös jelentésük leghalványabb árnyalatait is. Festéstechnikájának, faktúrájának módzatait ez a követelmény alakította ki. A felületeket nem a főiskolán tanult naturalista anyagszerűségi elv szerint oldja meg, hanem a belső jelentést kutató, a többértelműséget felszínre hozó látás követelménye szerint. Így az emberi arcvonásai hasonulnak a fa évgyűrűihez, a szikla anyaga egy bizonyos szituációban egy leomló súlyos lepel anyagára emlékeztet, s valami modern metamorfózisban hasonlító jegyeket visel a termőföld, mint a földműves.

A szemlélődés, a boncolgatás gyakran alakul bölcselkedéssé. Nemesyszer egészen nyilvánvaló a képek allegorikus tartalma, amely a sorskérdések, a gyermekkor és az öregség, a magány, a családi közösség, az emberi viszonylatok talányai körül csomósodik. Egyik legújabb képén, az 1965-ben festett „Élet” (Család) című nagyméretű kompozícióban foglalta össze a fiatal művész mindazt, amihez eddigi töprengései során eljutott: összesítés ez a kép, amely a kérdéset, a bizarrt, kétélút is elfogadva bizakodó, derűs és életigenlő.

KÖRNER ÉVA.

Patay László: *Ember és állat*